

Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi Yaz Gözlem Ziyaretinin Değerlendirilmesi

Evaluation of the Summer Observation Visit of Süleyman Demirel University Faculty of Medicine

Giray Kolcu¹, Kurtuluş Öngel²

¹ Dr.Öğr.Üyesi, Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi, Tıp Eğitimi ve Bilişimi Anabilim Dalı, Isparta, Türkiye

² Prof.Dr., İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Tıp Fakültesi, Aile Hekimliği Anabilim Dalı, İzmir, Türkiye

Özet

Amaç: Çalışmada, Süleyman Demirel Üniversitesi dönem-I öğrencilerinin yaz gözlem ziyaretinin geribildirimlerinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Öğrencilerin gözlem ziyareti konusundaki görüşleri ortaya konulmuştur.

Gereç ve Yöntem: Çalışma kapsamında 2017-2018 eğitim öğretim yılı sonunda yaz gözlem ziyareti yapan öğrencilere ve değerlendiricilere Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Eğitimi Anabilim Dalı tarafından hazırlanan anket formu gözlem ziyareti öncesinde teslim edilmiştir. Yaz gözlem ziyaretini gerçekleştiren 140 dönem-I öğrencisinin verileri SPSS for Windows 22.00 ve Maxqda paket programları ile değerlendirilmiştir.

Bulgular: Gözlemci değerlendirmesinde; öğrencilerin büyük çoğunluğunun düzenli olarak göreve geldiği, bilgisini geliştirmek için çaba harcadığı, kuruma faydalı olabilmek için çaba harcadığı, çalışma ortamına uyum sağladığı ve çalışanlarla iletişimde başarılı olduğu tespit edildi. Kurumun değerlendirilmesinde öğrencilerin büyük çoğunluğu kurumun gözlem için uygun olduğunu, gözlem için gerekli fırsat verildiğini, üniversitede alınan eğitim ile uyumlu olduğunu, çalıştığı birimdekilerin destek verdiğini, ilgililere ihtiyaç duyulduğunda ulaşabildiğini, gözlemin mesleki gelişimine katkısı olduğunu, mezuniyet sonrası alan seçmeye katkısı olduğunu iş hayatı ile ilgili fikir sahibi olduğunu belirtmişlerdir.

Sonuç: Planlanan yaz gözlem ziyaretinin geri bildirimlerinin değerlendirilmesinde; etkinliğin öğrenciler tarafından memnuniyetle karşılandığı, öğrencilere birçok yönden katkı sağladığı ve kurumların öğrencilerden memnun olduğu belirtilmiştir.

Anahtar kelimeler: Geribildirim, gözlem, ziyaret

Summary

Objective: In this study, it was aimed to evaluate the feedback of the summer observation visit of Suleyman Demirel University class-I students. Students' opinions about the observation visit are presented.

Material and Methods: At the end of the 2017-2018 academic year; before the observation visit, a questionnaire prepared by the Medical Education Department of Suleyman Demirel University was given to the students and evaluators who performed the summer observation visit. Data of 140 class-I students who underwent summer observation visit were evaluated by SPSS for Windows 22.00 and Maxqda.

Results: In the observers' evaluation; it was determined that the majority of the students regularly took up their duties, made efforts to improve their knowledge, made efforts to be beneficial to the institution, adapted to the work environment and succeeded in communication with employees. In the evaluation of the institution; the vast majority of the students were eligible for observation of the institution, given the opportunity for observation, compatible with the education received at the university, supported by the unit they worked in, reached the relevant people when needed, contributed to their professional development, contributed to the field selection after graduation, and had an idea about work life.

Conclusion: In evaluating the feedback of the planned summer observation visit; it was stated that the activity was welcomed by the students, contributed to the students in many ways and the institutions were satisfied with the students.

Key words: Feedback, observation, visit

Kabul Tarihi: 27.12.2018

Giriş

Ülkemizde hemen hemen tüm üniversitelerde ve tüm programlarda öğrencilerin mesleki deneyim kazanarak, mezuniyet sonrası hayatlarına daha kolay uyum sağlayabilmeleri için çeşitli staj uygulamaları yapılmaktadır. Üniversite öğreniminin sonrasında bu stajlar aktif uygulamalar şeklinde yürütülürken; erken dönemlerde gözlem ziyaretleri şeklindedir. Bu ziyaretler, eğitimin önemli parçalarından bir tanesidir (1).

İyi bir tıp eğitiminde, hekim adaylarına verilecek teorik derslerin yanısıra, klinik uygulamaların da kazandırılması gerekmektedir. Tıp eğitiminin temelini oluşturan klinik uygulamalar; öğrencilere klinik becerileri kazandırmanın yanısıra, öğrencilerin kendilerine örnek olacak rol modelleri ile birlikteliklerini sağlayarak olumlu davranış değişikliğinin oluşmasında etkilidir (2). Bu hedef doğrultusunda; klinik uygulama alanlarının da eğitimin amacına uygun olması gerekir. Ek olarak; uygulama alanlarında hekim adaylarına destek olacak eğitimcilerin sayısı ve niteliği de önemlidir. Klinik uygulamalara eğitim sürecinin erken dönemlerinde başlanması önemlidir. Eğitimcinin rolü de özellikle eğitimlerinin ilk yılındaki öğrenciler için çok önemlidir. Yeterli klinik eğitimci desteği ve klinik uygulama alanının geliştirilmesi klinik uygulamaları destekleyen önemli unsurlardır (3,4).

Yaz dönemleri öğrencilerin dönem içi baskıdan uzaklaştıkları ve ilgilerine yöneldikleri biz zaman dilimidir. Bu dönemlerde fakültelerin eğitim programlarına öğrencilerin ilgilerine yönelik kısa süreli eğitim etkinlikleri koyulmaktadır (5,6,7,8). Bunlar içerisinde araştırma programları, başka ülkelerde staj imkânları, kliniğe hazırlık stajları ve kurum ziyaretleri benzeri seçenekler sunulmaktadır (9,10,11,12). Ayrıca akreditasyon kapsamında öğrencilerin tıp eğitiminin erken dönemlerinde hasta ve toplumun sağlık sorunlarıyla karşılaşmasını sağlamış olması, topluma dayalı eğitim etkinliklerine bütün evrelerde yer vermiş olması, öğrencilerin mezuniyet sonrası eğitim ve çalışma koşullarına hazırlayacak

uygulamalara yer verilmiş olması önerilmektedir (13).

Bu kapsamda, Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi dönem-I öğrencileri için birinci basamak sağlık kuruluşlarında 5 (beş) gün süre ile gözlem ziyareti planlanmıştır. Çalışmada Süleyman Demirel Üniversitesi dönem-I öğrencilerinin yaz gözlem ziyaretinin geri bildirimlerinin irdelenmesi amaçlanmıştır. Öğrencilerin gözlem ziyareti konusundaki görüşleri ortaya konulmuştur. Yapılan bu araştırmanın bulgularının tıp fakültesi programı içerisinde yer alan yaz gözlem ziyareti ile ilgili olarak, eğitim yöneticilerine rehber olacağı düşünülmektedir.

Yöntem

Çalışma karma araştırma deseninde tasarlanmıştır (14). Çalışmanın nicel komponentinde gözlem yapılan kurum yetkilisinin gözlemciyi değerlendirmesi, gözlemcinin devam durumu, gözlemci ile iletişim ve gözlem yapılan kurumun değerlendirilmesi amaçlanırken; nitel komponentinde ise gözlem yapılan kurumun öğrencinin gözündeki fenomeninin değerlendirilmesi amaçlanmaktadır.

Çalışma kapsamında 2017-2018 eğitim öğretim yılı sonunda yaz gözlem ziyareti yapan öğrencilere ve değerlendiricilere Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Eğitimi Anabilim Dalı tarafından hazırlanan anket formu gözlem ziyareti öncesinde teslim edilmiştir. Anket sorularının hazırlanmasında bu alanda yapılmış olan çalışmalardan (15) ve çalışma öncesi gönüllü öğrencilerle yapılan yüz yüze görüşmelerden faydalanılmıştır.

Hazırlanan anket, araştırmacı tarafından gözlem ziyareti başlamadan ilk gün ziyaret ortamında dağıtılmış; ziyaretin son günü öğrencilerin doldurmasından sonra toplanmıştır. Öğrencilerden güvenilir yanıtlar alabilmek için isim yazmalarının gerekli olmadığı belirtilmiştir. Gözlem ziyareti sonrası benzer şekilde; gözlem yapılan kurum yetkilisinin de gözlemciyi değerlendirmesi, ilgili form ile istenmiştir.

Gözlem ziyareti sonunda teslim edilen anketlerin analizi yapılmıştır. Çalışmada nitel

veriler için SPSS for Windows 22.00 paket istatistik programı; nicel veriler için Maxqda kullanılmıştır. Verilerinin analizinde, sorulara verilen cevapların frekans ve yüzde dağılımları belirlenmiş, elde edilen bulgular tablolar halinde sunulmuştur.

Bulgular

Çalışmada, yaz gözlem ziyaretini gerçekleştiren 140 dönem-I öğrencisinin verileri değerlendirildi. Öğrencilerin 116'sı (%82,9) birinci basamak sağlık kuruluşunda, 24'ü (%17,1) ikinci basamak sağlık kuruluşunda yaz gözlem ziyareti yapmıştı. Her iki yaz gözlem yeri de öğrencilerin mesleki faaliyetleri rahatlıkla gözlemlemelerine imkan sağlayacak uygun birimlerdi. Tıp fakültesi mezunlarının büyük çoğunluğunun birinci basamak sağlık kuruluşlarında görev yaptıkları gözönüne alındığında; mesleklerine en yakın uygulamaları bu birimlerde daha fazla görebilme fırsatları olacaktır.

Gözlem yapılan kurum yetkilisinin gözlemciyi değerlendirme formunda öğrencilerin büyük çoğunluğunun düzenli olarak göreve geldiği, bilgisini geliştirmek için çaba harcadığı,

kuruma faydalı olabilmek için çaba harcadığı, çalışma ortamına uyum sağladığı, çalışanlarla iletişimde başarılı olduğu ve kendine verilen görevleri yerine getirdiği tespit edildi (tablo 1).

“Gözlemcinin gözlem süresinin %10’undan fazla devamsızlığı oldu mu ?” sorusuna 140 (%100) öğrenci için “hayır” cevabı verildi. Gözlemci yeniden gözleme başvursa gözlemci olarak alır mısınız ? sorusuna 1 (%0,7) öğrenci için hayır, 139 (%99,3) öğrenci için evet cevabı verildi.

Gözlemcinin gözlem yaptığı kurumu değerlendirmesinde öğrencilerin büyük çoğunluğu kurumun gözlem için uygun olduğunu, gözlem için gerekli fırsat verildiğini, üniversitede alınan eğitim ile uyumlu olduğunu, çalıştığı birimdekilerin destek verdiğini, ilgililere ihtiyaç duyulduğunda ulaşabildiğini, gözlemin mesleki/kişisel gelişimine katkısı olduğunu, mezuniyet sonrası alan seçmenize katkısı olduğunu, iş hayatı ile ilgili fikir sahibi olmanızı sağladığını ve gözlemden beklentilerin karşılandığını belirtmişlerdir (tablo 2).

Tablo 1. Gözlem yapılan kurum yetkilisinin gözlemciyi değerlendirme formu

Sorular	Bilgin yok	Hiç katılmıyorum	Orta derecede katılıyorum	Tamamen katılıyorum	Ortalama
Gözlemci düzenli olarak göreve geldi	%0	%0	%2.1	%97.9	3.97±0.14 (min:3, max:4)
Gözlemci bilgisini geliştirmek için çaba harcadı	%0	%0	%2.9	%97.1	3.97±0.16 (min:3, max:4)
Gözlemci kuruma faydalı olabilmek için çaba harcadı	%0	%0	%3.6	%96.4	3.96±0.18 (min:3, max:4)
Gözlemci çalışma ortamına uyum sağladı	%0	%0	%5.0	%95.0	3.95±0.21 (min:3, max:4)
Gözlemci çalışanlarla iletişimde başarılıydı.	%0	%0	%2.2	%97.8	3.97±0.14 (min:3, max:4)
Gözlemci kendine verilen görevleri yerine getirdi.	%0	%0	%1.4	%98.6	3.98±0.11 (min:3, max:4)

Tablo 2. Gözlemcinin gözlem yaptığı kurumu değerlendirme formu

Sorular	Hiç iyi değil	İyi değil	Orta derecede iyi	İyi	Çok iyi	Ortalama
Çalıştığınız kurumun gözlem için uygunluğu	%0	%0.7	%3.6	%14.3	%81.4	4.76±0.54 (min:2, max:5)
Gözlem için gerekli fırsat verilmesi	%0	%0	%0.7	%10.0	%89.3	4.88±0.34 (min:3, max:5)
Üniversitede alınan eğitim ile uyumluluğu	%0.7	%5.0	%10.0	%17.9	%66.4	4.44±0.91 (min:1, max:5)
Çalıştığınız birimdekilerin verdiği destek	%0	%0.7	%0.7	%8.6	%90.0	4.87±0.40 (min:2, max:5)
İlgililere ihtiyaç duyulduğunda ulaşabilme	%0	%0	%0.7	%10.0	%89.3	4.88±0.34 (min:3, max:5)
Bu gözlemin mesleki/kişisel gelişimine katkısı	%1.4	%0	%6.4	%12.9	%79.3	4.68±0.72 (min:1, max:5)
Mezuniyet sonrası alan seçmenize katkısı	%1.4	%1.4	%13.6	%13.6	%70.0	4.49±0.88 (min:1, max:5)
İş hayatı ile ilgili fikir sahibi olmanızı sağlaması	%0	%0	%5.7	%11.4	%82.9	4.77±0.54 (min:3, max:5)
Gözlemden beklentilerinizin karşılanması	%0.7	%0	%5.7	%17.1	%76.4	4.68±0.64 (min:1, max:5)

“Bu işyerini arkadaşlarınıza gözlem yapmaları için önerir misiniz ?” sorusuna 136 (%97,1) öğrenci evet derken sadece 3 (%2,1) öğrenci hayır cevabını vermiştir.

Gözlem ziyareti yapılan kurum il ilgili açık uçlu soruların nitel analizinde kurumun fiziksel özellikleri, kurumdaki çalışma ortamı, kurumda çalışanlar, etkinliğin özelliği, gözlem ziyaretindeki doktorun özellikleri adı altında 5 tema belirlenmiştir. Kurumun fiziksel özellikleri temasında kurumun merkezi konumu, öğrencinin evine yakınlığı, düzenli ve temiz olması ve fiziki şartları ön plandaydı. Kurumdaki çalışma ortamı temasında kurumda çalışanların ve çalışanların hastalarla olan iletişimleri, çalışanların ekip olması ve samimi bir ortam olması ön plandaydı. Kurumda çalışanlar temasında çalışanlar öğrenciler tarafından ilgili, güler yüzlü ve samimi olarak değerlendirildi. Gözlem ziyaretindeki doktorun özellikleri teması içerisinde ilgili, samimi özelliklerine ilave olarak öğretici olma özelliği ifade edildi. Etkinliğin özelliği temasında çok ve çeşitli vaka görme imkânı, doktor hasta yaklaşımını gözleme, iletişim becerilerini gözleme, mezuniyet öncesi ve sonrasına katkı ile hastalarla iletişim imkânı sağlaması belirtilmiştir.

Tartışma

Sağlık alanındaki gözlemsel ziyaretler, öğrencilere gerekli bilgi ve becerilerin kazandırılmasında, her zaman eğitim sürecinin ayrılmaz bir parçasıdır (16). Çalışmada yaz gözlem ziyaretini gerçekleştiren öğrencilerin verileri değerlendirildiğinde seçilen kurumların gözlem için uygun olduğu ve beklentileri karşıladığını tespit edildi. Öğrencilerin büyük çoğunluğunun eğitim etkinliğinin amacına uygun davrandığı ve kendilerini kuruma ilgili hissettirdiği tespit edildi.

Gözlem ziyareti; öğrencilerin zihninde evlerine yakın merkezi bir konumda temiz ve düzenli, kurum içi iletişimin samimi ve iyi olduğu, kurumda çalışanların ilgili, güler yüzlü, samimi bir ekip olduğu, doktorun ilgili, samimi ve öğretici olduğu, çok ve çeşitli vaka olan doktor hasta yaklaşımını gözlemlemeye, iletişim becerilerini gözlemlemeye, mezuniyet öncesi ve sonrasına katkı sağlama imkânı olan bir sağlık kurumu fenomeni yaratmıştır. Yaz gözlem ziyaretine katılan öğrencilerin, kişilerin yaşamsal bulguları, ilaç uygulamaları, sağlık parametreleri gibi uygulamaları da gözlemleyebilmiş olmaları, kendilerine olan güvenlerinin gelişmesi açısından da önemlidir.

Karaöz S. tarafından, hemşirelik dersleri alan birinci sınıf meslek yüksekokulu öğrencileri üzerinde gerçekleştirilen çalışmada; teorik olarak öğrenilen işlemlerin %56,7'sinin pratik uygulamalarda gerçekleştirilemediği saptanmıştır. Bu açıdan sağlık alanında görev yapan tüm çalışanların; öğrenim hayatlarının erken dönemlerinde, yaz gözlem ziyaretleri gibi teşvik edici faaliyetlerle klinik uygulamalara uyum sağlamaları önemlidir (17).

Öğrenci geribildirimleri; kurumların geliştirilmesinde, eğiticilerin kendilerini değerlendirmelerinde, eğitici özelliklerinin geliştirilmesinde ve yöneticilerce faydalanılan önemli veri kaynaklarından bir tanesidir. Öğrencilerin kendi eğitimleri ile ilgili olarak görüş ve önerilerinin alınması da onları eğitim sürecinin içerisine aktif olarak katar; mevcut durumu saptayarak gerek duyulan konularda yeni düzenlemelere gidilmesini sağlar. İdari anlamda yapılabilecek düzenlemelere, alınacak kararlara yön verir. Bu çalışmalar, yönetimleri doğru uygulamalara yönlendirmeleri açısından da önemlidir (18).

Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi'nce planlanan yaz gözlem ziyaretinin geri bildirimlerinin değerlendirilmesinde etkinliğin öğrenciler tarafından memnuniyetle karşılandığı, öğrencilere birçok yönden katkı sağladığı ve kurumların öğrencilerden memnun olduğu belirtilmiştir. Ayrıca fakültede planlanan yaz gözlem ziyareti mezuniyet öncesi tıp eğitimi programını zenginleştirerek, akreditasyon sürecine katkı sağlamaktadır. Bu nedenlerle ilgili fakültede uygulanan yaz gözlem ziyaretlerinin, tüm tıp fakültelerinde verimli bir eğitim etkinliği olarak eğitim portfolyosunda kalıcı bir yer edinmesi gerektiği düşünülmektedir.

Kaynaklar

1. Karacan S, Karacan E. Meslek yüksekokullarında (MYO) yapılan staj uygulamalarına ilişkin bir araştırma: Kalite ve verimlilik için iş yerleri – MYO işbirliğinin gereği. Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 2004;2(8):168-84.
2. Çalışkan T, Akgöz S. Sağlık yüksek okulu

öğrencilerini mesleki yaşama hazırlamada yıl içi ve yaz stajlarının katkısı. Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi 2005;31(1):9-13.

3. Burns I, Paterson IM. Clinical practice and placement supporting learning in practice. J Nursing Education in Practice 2005;5:3-9.
4. Brown L, Herd K, Humphries G. The role of the lecturer in practice placements: what do students think? J Nursing Education in Practice 2005;5:84-90.
5. Black ML, Curran MC, Golshan S, Daly R, Depp C, Kelly C, et al. Summer research training for medical students: Impact on research self-efficacy. Clin Trans Sci 2019;6(6):487-9.
6. Weaver AN, Mccaw TR, Fifolt M, Hites L, Lorenz RG. Impact of elective versus required medical school research experiences on career outcomes. J Investig Med 2017;65(5):942-8.
7. Help with an application essay: An overview of the requirements for medical school Mentoring (in regards to a medical career or medical school) [<http://humanmedicine.msu.edu/Documents/Rural-Premed-Internship/Rural-Premedical-Summer-Internship-Application-Form.pdf>] adresinden 13.12.2018 tarihinde erişilmiştir.
8. The Pasteur Foundation summer internship. [<https://www.pasteurfoundation.org/scientific-careers/summer-internship>] adresinden 12.12.2018 tarihinde erişilmiştir.
9. VCU School of Medicine summer research program opportunities. [<https://medschool.vcu.edu/research/summer/>] adresinden 13.12.2018 tarihinde erişilmiştir.
10. Summer internship and fellowship opportunities for students of color business. [https://www.hws.edu/academics/career/pdfs/amherst_internshipssoc.pdf] adresinden 11.12.2018 tarihinde erişilmiştir.
11. Lewis Katz School of Medicine at Temple University internships, fellowships, scholarships and away rotation programs. [<https://medicine.temple.edu/about/administrative-offices/office-health-equity-diversity-inclusion/internships-fellowships>] adresinden 12.12.2018 tarihinde erişilmiştir.
12. Summer Internship Opportunities and Research Programs AAMC. [https://www.aamc.org/members/great/61052/great_summerlinks.html] adresinden 10.12.2018 tarihinde erişilmiştir.

13. Tıp eğitimi programlarını değerlendirme ve akreditasyon derneği mezuniyet öncesi tıp eğitimi programı öz değerlendirme raporu hazırlama klavuzu sürüm 4; 2018. [www.tepdad.org.tr] adresinden 11.12.2018 tarihinde erişilmiştir.
14. Tunalı SB, Gözü Ö, Özen G. Nitel ve nicel araştırma yöntemlerinin bir arada kullanılması "Karma araştırma yöntemi" eKurgu 2016;24(2):106-12.
15. Gökdoğan O, Sarıgöz O. Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin mesleki uygulama dersi ile ilgili görüşlerinin değerlendirilmesi. Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi 2012;1(1):1091-100.
16. Tuygar ŞF. Paramedik programı öğrencilerinin yaz stajı hakkındaki görüşlerinin incelenmesi. DÜ Sağlık Bil Enst Derg 2016; 6(2): 92-100.
17. Karaöz S. Hemşirelik esasları dersi alan

öğrencilerin klinik uygulamaya ilişkin değerlendirmeleri. CÜ Hemşirelik Dergisi 1997;1:23-30.

18. Kulik JA. Student ratings: validity, utility and controversy. New Directions for Institutional Research 2001;(109): 9-25.

İletişim:

Dr.Öğr.Üyesi Giray Kolcu

Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi,

Tıp Eğitimi ve Bilişimi Anabilim Dalı,

Isparta, Türkiye

Tel: +90.505.5306179

E-mail: giraykolcu@gmail.com